

ระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย

๑.๑ ประวัติและความเป็นมา

การคุมขังนักโทษใ้คมีมาแต่สมัยโบราณ แต่ดูเหมือนว่าจะไม่มีผู้ใดสนใจกันอย่างจริงจัง คงเข้าใจกันแต่ว่าการจำคุกหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือผู้ต้องโทษนี้ เป็นเพียงวิธีที่จะห้ามกัน ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องโทษไม่ให้หลบหนีไปเท่านั้น เรือนจำในสมัยเก่าจึงเป็นเพียงสถานคุมขังนักโทษ ไม่มีการรักษาความสะอาด ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เต็มไปด้วยความสกปรก การคุมขังก็มีแต่การเลี้ยงดูหรือให้อาหารแก่นักโทษหรือให้แค่ไม่กี่อย่างพอ นักโทษต้องชวนขวายหาเอาสิ่งทีตนต้องการมาด้วยตนเอง นักโทษคนใดมีทรัพย์สินอยู่บ้างก็ความเป็นอยู่พอทนได้ แต่ผู้ที่ไม่มทรัพย์สินสมบัติอะไรเลยก็จะตกอยู่ในฐานะที่นาเวทนา ต้องถูกจำจองด้วยโซ่ตรวนหนัก ถูกคุมขังไว้ในที่มีคหรืออื่นแฉะสกปรก เวลาเจ็บป่วยก็ไม่ได้รับการรักษาพยาบาล บางครั้งพัสด็คืออนุญาตให้พวกนักโทษออกไปภายนอกเรือนจำ เพื่อขอทานอาหารมาเลี้ยงพวกนักโทษด้วยกัน^(๑) ประชาชนยังเข้าใจกันว่า การลงโทษแก่ ๆ ในครั้งนั้นเมื่ออยู่เพียงการประหารชีวิต ตัดแขน ตัดขา การเนรเทศ การริบทรัพย์สินสมบัติและการปรับ ซึ่งเป็นลักษณะของการลงโทษที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหรือเป็นภัยต่อสังคม ดังนั้นในประการใหญ่ ๆ คล้ายคลึงกันในทุกประเทศ จะผิดแผกแตกต่างกันไปบ้างก็เพียงวิธีการปลีกย่อยเท่านั้น ลักษณะของการลงโทษในสมัยโบราณจึงเป็นลักษณะการแก้แค้นการกระทำที่ผู้กระทำผิดได้ทำไว้ให้แก่สังคม

(๑)

เอูกูต เอธ, คำอธิบายอาชญาวิทยา (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, ๒๔๘๗), หน้า ๑๓

สำหรับประเทศไทยเรา การราชทัณฑ์ได้มีเรื่องราวมาแต่อดีตเป็นระยะเวลา นานนับแต่สมัยพระบรมไตรโลกนาถในพ.ศ. ๑๙๔๘ ก็ปรากฏว่ามีคุกแล้ว กฎหมายที่ตราขึ้น แมจะกำหนดให้ลงโทษผู้ร้ายโคหลายสถานก็มีสถานหนึ่งให้จำคุกได้ และได้วิวัฒนาการมา โดยตลอด ใ้รับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงไปตามยุคสมัยซึ่งอาจแบ่งออกเป็น ๓ สมัยด้วยกันคือ สมัยก่อนรัชสมัยที่ ๕

ใ้มีการแบ่งเรือนจำออกเป็นเรือนจำในกรุงเทพฯ กับเรือนจำในหัวเมืองชั้น นอก ดังเช่นที่เป็นอยู่ขณะนี้ สำหรับเรือนจำในกรุงเทพฯก็ยังคงได้แบ่งลักษณะของเรือนจำออกเป็น ๒ ลักษณะคือคุก กับตระวาง (๒)

คุก ใ้เป็นที่ตองโทษหนักของกระทรวงนครบาล(เมือง)ใ้เป็นที่ขังนักโทษใ้ มีกำหนดโทษตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป การจำคุกตองใส่พวงคอเพิ่มโซ่ตรวนและเมื่อจะขึ้นคุก ตองเขียน ๖๐ ที่(๓) เค็มตั้งอยู่ที่หน้าวัดพระเชตุพน ซึ่งประชาชนเรียกกันว่า"คุกหน้าวัด โปธิ"มีหลวงพิสติกกลางเป็นหัวหน้ารับผิดชอบ มีขุนพิสติกขวาและขุนพิสติกซ้ายเป็นผู้ช่วย ส่วน ผู้คุมใ้เลขไพรหลวง(๔) ยามใน เจ้าพนักงานคุกไม่มีเงินเดือนหรือเบี้ยหวัด ใ้ผลประโยชน์ จากการใ้แรงงานนักโทษทำงาน และใ้ค่าธรรมเนียมที่นักโทษตองเสียเมื่อเข้ามาตอง โทษ เมื่อพ้นโทษและเมื่อใ้รับการปลดปล่อยการกินอยู่หลับนอนของนักโทษ ญาติตองนำมา ส่ง นักโทษตองทำงานควยดีมือเป็นลำไฟของตนเองเช่น ช่างไม้ หรือจักสาน โดยมิใ้ ายของหลวงใ้เลย

(๒) กรมราชทัณฑ์, ประวัติการราชทัณฑ์แห่งประเทศไทย การราชทัณฑ์แห่งประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทย กรมราชทัณฑ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑

(๓) กลิ่น สีตะขनी, การบริหารงานเรือนจำกลางบางขวาง วิทยานิพนธ์(คณะรัฐ- ศึกษาศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๒) หน้า ๕

(๔) ไพรหลวง หมายความว่าพวกไพร่ พวกกองใหญ่ รับราชการมาจนถึงเวลา ปลดราชการ ไพรหลวงแบ่งเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งใ้รับราชการผลัดเปลี่ยนกันมา เข้าเวร อีกพวกหนึ่งมีภูมิลำเนาตั้งอยู่ในที่ไกลจักเป็นไพร่ส่วยมีหน้าที่หาสิ่งของใ้ตองใ้ ในราชการมาส่งแทนรับราชการ แต่ถาเวลายานเมืองเกิดศึกสงครามทางราชการก็เรียกร ะคมไพร่พลทุกพวกเสมอกัน โปรคอ่านรายละเอียดใน ว.ช.ประสิทธิ์, ประวัติศาสตร์การ ปกครองของประเทศไทย (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสาสน์, ๒๕๑๐) หน้า ๒๖๗

ตาราง ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีโทษตั้งแต่ ๖ เดือนลงมา นักโทษที่มี
 ใญ่ร้ายและรวมถึงบุคคลที่จะต้องถูกกักขังควบคุมชั่วคราวหนึ่ง แต่ถาเป็นโทษอาญา
 แผนดินเช่นชบด โจรปล้นสดมภ์ อันเป็นโทษออกจกรรจ์ บอนทำลายความสงบสุขของ
 ประชาชนไม่ว่าจะเกิดในกรุงหรือนอกกรุง ทัวราชอาณาจักร ต้องส่งตัวมาชำระที่
 พระนครแห่งเดียว โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของทบวงเมือง (นครบาล) ตารางมี
 อยู่หลายแห่งตามทบวงหรือกรม เพราะการปกครองแต่ละกระทรวง แต่ละกรมก็มีศาล
 ของตนเองสังกัดขึ้นตรงต่อผู้บังคับกระทรวงนั้น ๆ เช่นตารางกลาโหม ตารางมหาดไทย
 ฯลฯ

สมัยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของรัชกาลที่ ๕

เป็นสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจำคุก และการปฏิบัติต่อนักโทษ
 ตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับนักโทษ โดยเริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
 จุฬจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา การราชทัณฑ์ก็มีส่วนร่วมได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย
 ตามแบบของชาวอารยประเทศ ได้มีการปรับปรุงระเบียบที่เห็นว่าล้าสมัยต่าง ๆ เช่น
 ให้อยกเลิกลาธรรมนิยมพันธนาการที่นักโทษจะต้องเสียให้แก่อุคุม ซึ่งได้ถือปฏิบัติกันมา
 แต่ในสมัยแรก ให้เจ้าพนักงานออกเครื่องพันธนาการได้ในระหว่างต้องถูกคุมขังก็ได้
 ให้การเลี้ยงดู ให้การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ตลอดจนให้เครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ
 โดยที่นักโทษที่ยากจนหรือยากไร้ไม่ตองออกไปขอทานชาวบ้านดังเช่นในสมัยก่อน กับ
 ให้อยกเลิกผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานที่ได้จากการใช้แรงงานนักโทษมาเปลี่ยนเป็น
 รับเงินเดือนแทน (๕)

การราชทัณฑ์สมัยปัจจุบัน

การราชทัณฑ์สมัยใหม่ได้เริ่มขึ้นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลในระบอบใหม่ได้
 เล็งเห็นความสำคัญของการราชทัณฑ์ว่าเป็นภาระกิจที่ควรได้รับการปรับปรุง จึงได้ยก
 ฐานะแผนการราชทัณฑ์จากกรมพลำภักกระทรวงมหาดไทยขึ้นเป็น "กรมราชทัณฑ์" สังกัด

(๕) กรมราชทัณฑ์, ประวัติการราชทัณฑ์แห่งประเทศไทย เรื่องเดิม, หน้า ๔

กระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ มีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบุคคลที่กระทำ ความผิด เมื่อถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้ว จะถูกส่งตัวเข้าไปคุมขังภายในเรือนจำตาม กำหนดเวลาที่ศาลได้พิพากษาไว้ อันเป็นหน้าที่สำคัญของเรือนจำที่จะต้องควบคุมไว้ไม่ให้หลบหนีออกไปก่อความสงบสุขของประชาชนได้อีก เพราะหากปล่อยออกหรือหลบหนี เรือนจำไปก็ย่อมจะไปก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้สุจริต อันเป็นการทำลายกระ บวนการยุติธรรมของบ้านเมือง ความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์ที่นับว่าสำคัญในปัจจุบัน ก็คือการป้องกันสังคม ซึ่งได้แก่

(๑) การป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีออกไปก่อความสงบสุขของ ประชาชน ทั้งในทางตรงเช่น การจ่ายผู้ต้องขังออกทำงานภายนอกเรือนจำ ก็ต้อง พิจารณาอย่างละเอียด เจ้าพนักงานผู้ควบคุมมีความระมัดระวังในการปฏิบัติงานไม่ ประมาทเดินเลอจนผู้ต้องขังหลบหนีไปได้ หรือในทางอ้อมเช่น การปรับปรุงแก้ไขเรือน จำให้อยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรง สามารถป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขังใด การ ปกครองผู้ต้องขังก็เป็นไปโดยความยุติธรรมตามหลักมนุษยธรรม มีการตรวจตราระมัด ระวังเครื่องอุปกรณ์การหลบหนีต่าง ๆ

(๒) การแก้ไขปรับปรุงผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นคนดี^(๖) เป็นขบวนการ ที่ต้องใช้เวลานานและมีวิธีการหลายอย่างหลายประการเช่น ให้การอบรมในค่าน ีศีลธรรม วัฒนธรรม ให้การศึกษาวิชาสามัญ ให้การฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อให้ ได้รับความรู้ความชำนาญออกไปประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษ

๑.๒ ระบบการลงโทษ

๑.๒.๑ ความมุ่งหมายของการลงโทษในอดีต การลงโทษนักโทษหรือผู้ กระทำผิดนั้น ความมุ่งหมายที่มีมาแต่เดิมคือมุ่งไปในทางแก้แค้นต่อผู้กระทำผิด เพื่อเป็น การกระทำตอบแทนให้สาสมกับที่ เป็นผู้ร้ายก่อความสงบสุขของประชาชนควยความ

(๖) อุกุศล พิริยวิทย์, "หน้าที่และความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์" ประมวลวิชาการราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๑๐, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทย กรมราชทัณฑ์, ๒๕๑๐),

พยายามทวงเวร^(๗) เพื่อให้ผู้กระทำผิดเช็ดกมลไม้มลทินกระทำผิดซ้ำอีก และเพื่อที่จะให้การลงโทษนี้เป็นเครื่องข่มขวัญบุคคลอื่น ๆ ที่คิดจะกระทำผิดให้มีความรู้สึกเกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์ จะโคไม่กล้ากระทำผิดหรือก่อความเดือดร้อนขึ้น วิธีการปฏิบัติในการลงโทษต่อผู้กระทำผิดในสมัยนี้ มีลักษณะทารุณโหดร้ายคือถ้าไม่ประหารชีวิตหรือทำให้ร่างกายชำรุดหรือพิการ เช่น ตัดแขน ตัดนิ้ว แล้วก็จะลงโทษโดยการเอาตัวไปเป็นทาสหรือเสียนิตินเจ็บป่วย ซึ่งในห้องมืดทึบที่ปราศจากแสงสว่างและอากาศถ่ายเทเข้าไปในห้องซึ่งยังมีแมลงและสัตว์เช่น แมลงสาบ ยุง เลือดคอยรบกวนตลอดเวลา นอกจากนั้นยังมีการจองจำโซ่ตรวน เครื่องพันธนาการหรือนเรนเทศไปจากสังคมนั้น สำหรับโทษประหารชีวิตซึ่งมนุษย์ได้เสกสรรวิธีประหารขึ้นหลายแบบตามที่แต่ละประเทศจะสรรหาวิธีการมาเช่น พวกลิขิต นิยมเอาหินทุ่มให้ตาย^(๘) กรีกโบราณให้กินยาพิษ ประหารด้วยเครื่องกิโยติน (Guillotine) ในฝรั่งเศสหรือใช้ประหารแบบหลวี่นี้ คือการเสียดเนื้อออกเป็นชิ้น ๆ ให้ได้ชิ้นชิ้น ของชาวจีน^(๙) พวกที่ถูกลงโทษอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทษประหารชีวิต ก็จะถูกลงโทษใช้แรงงานหนักต่างกัน เช่นถูกใช้กรรเชียงเรือทะเล^(๑๐) ทำถนน ถางพื้นที่หรือขนถ่ายสินค้าขึ้นเรือลงเรือ ซึ่งวิธีการลงโทษต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณแทบทุกประเทศ จะแตกต่างกันเพียงขบปลื้มก้อยเท่านั้น

(๗) จรัล เทศวิศาล, "สวัสดิการผู้ต้องขัง" เอกสารการประชุมสภาคณะแห่งการป้องกันอาชญากรรม, พ.ศ. ๒๔๕๔ (เอกสารเผยแพร่ไม่ระบุที่พิมพ์), เล่ม ๑ หน้า ๔๔

(๘) ม.จ.สกลวรรณการ วรวรรณ อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา, (พระนคร : โรงพิมพ์กฤษณปกรณ์, ๒๔๕๗), หน้า ๒๖๗

(๙) เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๘

(๑๐) พ.ศ.อ.ชาย เสวิกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๒๑๔

สำหรับประเทศไทย ก็ได้มีการลงโทษผู้กระทำผิดในสมัยโบราณในลักษณะที่ทารุณโหดร้ายไม่ต่างจากประเทศอื่นเท่าใดนัก ดังเช่นในแผ่นดินของพ่อขุนรามคำแหง ได้พบจากศิลาจารึกว่า ในสมัยนั้นได้มีวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดไว้มากมาย เช่นการลงโทษผู้ต้องโทษฐานลักขโมย ก็ให้ลงโทษสักที่ร่างกาย ในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการลงโทษผู้ต้องโทษฐานลักขโมยด้วยการผูกไว้กับราวไม้แล้ววางควยไฟอ่อนๆ หรือถูกตัดนิ้วมือโดยไพร่หลวง ซึ่งเรียกกันว่าพวกแขนลาย^(๑๑) ในสมัยรัตนโกสินทร์ สมัยคน ได้มีการลงโทษผู้กระทำผิดในลักษณะที่ทารุณ โหดร้าย ดังจะเห็นได้จากกฎหมายตรา ๓ ดวง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เช่นการสักที่หน้าผาก ตัดนิ้วมือ เขียนควยลวดหนึ่งหรือหลาย เอาตัวลงหลุมขาง^(๑๒) เอามะพร้าวหาวัดคปาก ตัดปาก ตัดหู ตัดมือ ตัดตีน ซึ่งวิธีการลงโทษเหล่านี้ก็ได้ใช้มาจนกระทั่งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแบบอารยประเทศ

๑.๒.๒ ความมุ่งหมายของการลงโทษในปัจจุบัน ปัจจุบันความคิดในเรื่องการลงโทษผู้กระทำผิดในลักษณะที่ทารุณโหดร้าย เพื่อเป็นการแก้แค้นของสังคมได้ เปลี่ยนมาเป็นการแก้ไขปรับปรุงให้การศึกษาก่อน โดยถือเสมือนหนึ่งว่าผู้ต้องขัง เป็นผู้เจ็บไข้ เรื้อนจำเป็นสถานพยาบาลที่มีหน้าที่จะต้องให้การแก้ไขบำบัดให้หายจากอาการไข้ โดยการให้การศึกษาก่อนบรรณแก่ผู้ต้องขัง และปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีการให้สวัสดิการในสิ่งจำเป็นแก่มนุษย์ อันได้แก่ปัจจัย ๔ เพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพอนามัยดี สามารถรับการศึกษาก่อนบรรณเพื่อเปลี่ยนชีวิตใหม่

(๑๑) นู โกลาส แชรแวงส, ประวัติศาสตร์ชนชาติและกวีเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม (ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช), สันต ท.โกมลบุตร แปล (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๐๖), หน้า ๘๓

(๑๒) เอาตัวลงหลุมขาง คือปลดผู้ชาราชการเป็นคนเลี้ยงขางหลวงเพราะสมัยนั้น กองทัพอาวมีความสำคัญมาก คนเลี้ยงขางทำงานหนักในการหาอาหารและตุรอกตำในการเลี้ยงดูให้ขางเก่งกาจ ไมใครมีใครสมัครใจเลี้ยงขาง จึงต้องเอาคนต้องโทษมาทำ และมีเบี้ยปรับในการละเมิดเป็นอันมากที่กฎหมายบัญญัติให้เอามาเป็นคหาขาง ปรคอาณรายละเอียคใน

พระวรภักคัพัญญ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์วิบูลคิจ, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖

ประเทศไทยเราได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงนี้ และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตั้งเชนอารยประเทศ นับแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับระเบียบ วิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เห็นวาลาสมัยต่าง ๆ เชนมีการปรับปรุงเรือนจำ ไหยกเลิกคาชกรรมเนียมพันธนาการ ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องเสียให้แกผู้คุม รัฐเป็นผู้ให้การเลี้ยงดู ให้การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ผู้ต้องขังที่ยากจนไม่ต้องออกไปขอทานชาวบ้านอีกต่อไป กับไหยกเลิกผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานที่ได้จากการใช้แรงงานของผู้ต้องขังมาเป็นรับเงินเดือนแทน (๑๓)

๑.๓ ความพยายามในด้านการแก้ไขปรับปรุง

โดยที่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังปัจจุบันเป็นการปฏิบัติที่ตองการแก้ไข ปรับปรุง ผู้กระทำผิดใหญ่ลัษตัว จึงไคมีวิธีการต่าง ๆ ที่ไคนำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงต่าง ๆ กัน เพื่อให้การแก้ไขไคบรรลุผลสมบูรณ์คือ

๑.๓.๑ การแยกขัง การลงโทษผู้กระทำผิดไคโดยการจำคุกในสมัยก่อน จะให้ผู้ต้องขังอยู่ปะปนกันในห้องขัง ไหญุบาง เล็กบาง ตามแตสภาพของเรือนจำซึ่งในนั้นจะมีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนเจ็บป่วย คนพิการ และนักโทษที่มีความจัดเจนในการประกอบอาชีพกรรม ไคยมิไคแยกออกจากกันตามประเภทของความผิด อายุ กำหนดโทษ หรือแม่แตแยกบุคคลที่ถูกศาลตัดสินแล้ว กับผู้ไคศาลยังมิไคตัดสิน ซึ่งถือวายังมิไคผู้กระทำผิด ก็ให้ขังรวมกันอยู่ในห้องเดียวกัน จะมีการแยกก็เพียงแตแยกนักโทษชายออกจากนักโทษหญิงเท่านั้น วิธีการเช่นนี้ไคถือปฏิบัติกันมานานก่อนวิธีอื่นในแทบทุกประเทศ เพราะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย และสะดวกในการควบคุมดูแล ตอมาเมื่อไคมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไปในทางแก้ไข (Rehabilitation) เห็นวาลวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเช่นนี้ นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดผลดีแล้วยังเป็นผลร้ายที่มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการตายเทนิสัชชั่วร้ายสุบรคของผู้ต้องขังควยกันแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขผู้กระทำผิดใหญ่ลัษตัวเป็นคนดีอีก เพราะการเข้าอยู่รวมกันในที่จำกัดและเป็นจำนวนมากระหว่างผู้ต้องโทษที่ยังมิมีนิสัยชั่วจนแก้ไขไคได้ กับพวกที่ประพฤติชั่วมีนิสัยร้ายอย่าง

(๑๓) กรมราชทัณฑ์, ประวัติศาสตร์การราชทัณฑ์แห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม, หน้า ๔

แก้ไขไม่ได้ เมื่อถูกส่งให้มาอยู่ใกล้ชีวิตก็ โอกาสที่จะถ่ายเทนิสัยชั่วมาสู่กันจึงเป็นไปได้
 ง่าย ทำให้เรือนจำมีสภาพเป็นโรงเรียนสำหรับฝึกสอนการกระทำดีและนิสัยชั่วร้าย
 ใ้แก่ผู้ต้องขังมากกว่าจะเป็นสถานที่ควบคุมเพื่อป้องกันสังคมและการแก้ไข (Rehabili-
 tation) ใ้แก่ตัวเป็นคนดี จึงใ้มีการนำเอาวิธีการแยกขังมาใช้ในเรือนจำอย่าง
 จริงจังในหลายประเทศ เพราะเป็นงานสำคัญและก่อประโยชน์ในด้านการควบคุมภายใน
 ในเรือนจำและการแก้ไขตัวผู้ต้องขังเอง การแยกขังนี้แม้จะมีบางเรือนจำไม่สามารถ
 ที่จะจัดเป็นประเภทโดยเด็ดขาดได้ เนื่องจากต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง และไม่มีสถาน
 ที่เพียงพอ แต่ใ้จัดไว้เป็นแคว้นเป็นส่วนสัดภายในเรือนจำเท่าที่ใ้กระทำใ้ตามความ
 เหมาะสม คือจัดแยกผู้ต้องขังออกเป็นประเภทดังนี้

- (๑) ผู้ต้องขังหญิง
- (๒) ผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีและต้องโทษเป็นครั้งแรก
- (๓) ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสำหรับความผิดที่กระทำอนาจาร
- (๔) ผู้ต้องขังต้องโทษสำหรับความผิดที่ประทุษร้ายแก่ชีวิตและร่างกาย
- (๕) ผู้ต้องขังซึ่งต้องโทษสำหรับความผิดที่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
- (๖) ผู้ต้องขังซึ่งศาลพิพากษาว่าเป็นผู้มีสันดานเป็นนุญราย
- (๗) ผู้ต้องขังที่ไม่อยู่ในจำพวกที่ใ้ระบุมาแล้ว (๑๔)

๑.๓.๒ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นขบวนการอันต่อเนื่องกันในการ
 แก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลด้วยการค้นหา รวบรวมและวิจัยประวัติเรื่องราวต่าง ๆ
 ทั้งหมดอันเกี่ยวกับผู้ต้องขัง ซึ่งมีอิทธิพลในการพัฒนาบุคคลิกภาพของผู้ต้องขังนั้น เพื่อจะ
 ใ้คนนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนที่จะปรับปรุงแก้ไขใ้สอดคล้องกับความต้องการ
 ของผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ใ้แก่ตัวเป็นคนดีและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใ้ไปได้
 ซึ่งวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนี้ นานาประเทศใ้ถือว่ามีส่วนช่วยในการอบรมและฝึกวิชา
 ใ้ผู้ต้องขังเป็นนอยางดี (๑๕)

(๑๔) พ.ศ.อ.ชาย เสวีกุล, เรื่องเดิม, หน้า ๒๒๒

(๑๕) กรมราชทัณฑ์, รายงานประจำปี ๒๕๑๒, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทย
 กรมราชทัณฑ์, ๒๕๑๓), หน้า ๒๕

การดำเนินการจำแนกจะกระทำโดยคณะกรรมการซึ่งมีผู้บัญชาการเรือน
จำเป็นประธาน ประกอบด้วยแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา อนุศาสนาจารย์ นักสังคมสง
เคราะห์ หัวหน้าแผนกทุกแผนกในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่พักการลงโทษเป็นกรรมการ
ปฏิบัติการเป็นขบวนการต่อเนื่องกัน เริ่มแต่ผู้กระทำผิดถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกและ
ถูกส่งตัวมายังเรือนจำ คณะกรรมการต่าง ๆ ก็จะทำหน้าที่ของตนในการหาข้อมูลจาก
ตัวผู้ต้องขังแล้วนำมาวินิจฉัยเพื่อแก้ไขตัวผู้ต้องขังให้เหมาะสมว่าสมควรจะให้การศึกษา
วิชาชีพ ให้การศึกษา หรือการปรับปรุงอย่างไร ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผู้ต้องขังถูกคุมขัง
อยู่ในเรือนจำ จนกระทั่งได้รับการพักการลงโทษหรือปลดปล่อยเมื่อพ้นโทษไป ก็จะต้อง
มีการจำแนกลักษณะกันอยู่ตลอดเวลา เมื่อใดที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องขัง
เรื่องก็จะต้องมาหาที่คณะกรรมการจำแนกลักษณะทุกครั้ง และผู้ต้องขังก็จะต้องถูก
เรียกมาพบคณะกรรมการเพื่อสอบถามและทำความเข้าใจเป็นครั้งคราว เมื่อการเปลี่ยนแปลง
ในตัวผู้ต้องขังเมื่อเข้ามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ ซึ่งจะเป็นไปทั้งในทางที่ดี
และไม่ดี ดังนั้นจึงได้มีการติดตามผล และมีการจำแนกลักษณะซ้ำ โดยการพิจารณา
จากรายงานของทุกฝ่ายเพื่อหาทางปรับปรุงให้เหมาะสม ซึ่งจะกระทำเป็นครั้งคราว
ตลอดระยะเวลาที่ผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำจนกระทั่งได้รับการพักการลงโทษหรือพ้นโทษ
ไป

๑.๓.๓ การสวัสดิการผู้ต้องขัง การปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ใน
ปัจจุบันเป็นงานป้องกันสังคมที่มีส่วนเกี่ยวเนื่องกับการบริหารงานสวัสดิการสังคม เพื่อ
ความผาสุกและความปลอดภัยของชุมชน ฉะนั้นในการดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง นอก
จากจะเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดตามคำพิพากษาแล้ว ยังได้มีการจัดสวัสดิการให้แก่
ผู้ต้องขังเกี่ยวกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การอนามัยและการติดต่อเยี่ยมเยียนญาติ
ระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นและหลักมนุษยธรรม โดยยึดเอามาตรฐานสากลขององค์
การสหประชาชาติซึ่งมีข้อกำหนดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ

อาหาร เป็นสิ่งสำคัญที่ทางเรือนจำจะต้องเอาใจใส่ ซึ่งมาตรฐานขั้น

คำขององค์การสหประชาชาติ ข้อ ๒๐ (๑๖) ได้กำหนดให้บุคคลซึ่งทุกคนต้องได้รับอาหารอันมีประโยชน์เพียงพอที่จะเสริมสร้างสุขภาพและกฎกระทรวงมหาดไทยข้อ ๓๕-๘๐ บัญญัติให้การปรุงอาหารจะต้องผ่านการตรวจโรคและความเห็นชอบจากแพทย์ ห้ามมีบุคคลซึ่งประกอบอาหารเป็นส่วนตัว จะต้องรับประทานอาหารที่ทางเรือนจำจ่ายให้ จะรับประทานอาหารส่วนตัวได้แต่เฉพาะตามที่อธิบดีกำหนดไว้ในข้อบังคับ บุคคลซึ่งทำงานตรากตรำ หรือนักโทษเค็ดขาดตั้งแต่ชั้นใดขึ้นไป ผู้บัญชาการเรือนจำอาจสั่งอาหารเพิ่มหรืออนุญาตให้นำอาหารส่วนตัว เข้ามารับประทานก็ได้ ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงอาหารเลี้ยงบุคคลซึ่งให้ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน คือ เพิ่มกับข้าวและควบคุมคุณภาพโดยเลือกอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย นอกจากนี้ในวันอาทิตย์ทางเรือนจำยังได้จัดอาหารพิเศษและมีขนมหวานเลี้ยงเพิ่มเติมในมื้อกลางวันให้อีกด้วย

เครื่องนุ่งห่มหลับนอน โดยมากแล้วผู้ต้องโทษจะถูกบังคับให้สวมเครื่องแบบนักโทษ ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายที่เหมือนกันหมดสำหรับนักโทษทุกคน โดยเป็นสีและรูปเดียวกันหมด เพื่อให้เป็นที่สังเกต เพราะเครื่องแบบนี้ช่วยให้การควบคุมมีความเชื่อฟังและมีวินัย และเพื่อให้การหลบหนีทำสำเร็จได้ยาก ดังเช่นกำหนดให้นักโทษเค็ดขาดใจเสื้อคอพวงมาดัย แขนสั้นแคศอก กางเกงขาสั้นปกเข่า ถ้าอยู่ในชั้นใดขึ้นไปใช้เครื่องแบบสีเขียวคราม มีแถบสีขาว ๑ แถบ ชั้นดีมาก แถบสีขาว ๒ แถบ ชั้นเยี่ยมแถบสีขาว ๓ แถบ ชั้นกลางลงมาใช้สีน้ำตาล ชั้นเลวมีแถบสีดำ ๑ แถบ ชั้นเลวมากมีแถบสีดำ ๒ แถบ นักโทษผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานใช้เชิร์ตสีเขียวกางเกงขาสั้น (๑๓) แต่การแต่ง

(๑๖) องค์การสหประชาชาติ, ข้อกำหนดมาตรฐาน ขึ้นสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องซึ่ง พ.ศ. ๒๔๘๘, กรมราชทัณฑ์ แปล (พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทยกรมราชทัณฑ์, ๒๕๐๔), หน้า ๑๓

(๑๓) กรมราชทัณฑ์, ระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๒/๒๔๘๐, เรื่องเครื่องแต่งกายสำหรับผู้ต้องซึ่ง ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๘๐

เครื่องแบบนักโทษนี้ทำให้นักโทษรู้สึกว่าคุณเสื่อมลง และเป็นที่น่าอับอาย ซึ่งจะทำให้เกิดปมค้อยอันจะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาค้นคว้าเป็นคนดี แต่อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติได้กำหนดว่า ถ้าไม่ยอมให้ผู้ต้องขังใช้เสื้อผ้าของตนเอง ทางเรือนจำควรจัดหาเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศและเพียงพอที่จะให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพดี เสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ต้องไม่มีลักษณะน่าอับอายหรือคำตอຍปัจจุบันจึงได้มีการผ่อนผันให้ผู้ต้องขังนำเสื้อผ้าของตนเองมาใช้ได้

สุขภาพอนามัย การให้บริการทางด้านการแพทย์ในเรือนจำมีความจำเป็นและสำคัญอย่างหนึ่งในระบบงานราชทัณฑ์ของทุกประเทศ เพราะโรคภัยไข้เจ็บอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะแก่ทุกคน ไม่เฉพาะแต่ผู้ที่อยู่ภายนอกเรือนจำเท่านั้น การที่ปล่อยให้ให้นักโทษของทนทุกขทรมานต่อการเจ็บป่วยในเรือนจำโดยมิได้รับการรักษาพยาบาลดังเช่นสมัยก่อนนั้น จึงเป็นการขัดต่อหลักมนุษยธรรม เพื่อความสะอาดเรียบร้อย ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ดีแก่เรือนจำ ทุกเรือนจำไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็กก็ตามจึงต้องมีบริการทางการแพทย์ให้เหมาะสมและเพียงพอที่จะทำการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังที่ป่วยและต้องจัดให้มีความรู้พอสมควรมีหน้าที่ประจำสถานพยาบาลนั้น และเมื่อแพทย์หรือพนักงานเรือนจำพบผู้ต้องขังเจ็บป่วยก็จะต้องให้การรักษาพยาบาลหรือช่วยเหลืออย่างดีที่สุด สำหรับผู้ที่เจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ ฝืน ภัยธูรา หรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ ก็ได้จัดสถานพยาบาลสำหรับโรคโดยเฉพาะไว้เป็นเอกเทศ เพื่อป้องกันการติดต่อและแพร่โรคไปยังนักโทษอื่น

การเยี่ยมเยียน ผู้ต้องขังเมื่อมาตองถูกลงโทษจำคุก จะถูกตัดจากเสรีภาพและชุมชน ไม่มีการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งเป็นลักษณะของการลงโทษอย่างหนึ่ง ที่ผู้ต้องขังจำต้องยอมรับ แต่บุคคลเหล่านี้ในระหว่างตองโทษก็มีบุตร ญาติมิตร พ่อแม่และครอบครัว ความเห็นอกเห็นใจและความสงสารในพวกนี้ยังคงมีอยู่คั้งนั้น เมื่อมีเหตุร้ายหรือข่าวสำคัญเกี่ยวกับผู้ต้องขังก็จำเป็นต้องแจ้งให้ญาติของผู้ต้องขังทราบด้วยเช่น ในกรณีผู้ต้องขังตายหรือป่วยหนัก บาดเจ็บสาหัส และในทำนองเดียวกัน

หากญาติมิตรสนิทตายหรือป่วยหนักก็ต้องแจ้งใหญ่ของซึ่งทราบทันที^(๑๘) ซึ่งข้อกำหนด
มาตรฐาน ชั้นต่ำของสหประชาชาติข้อ ๓๓ - ๓๕ กำหนดให้ได้รับจดหมายและการ
เยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ ให้ทราบข่าวสารจากทางวิทยุ หนังสือ ฯลฯ จึงได้มีการอนุญาต
ใหญ่ของซึ่งได้มีโอกาสติดต่อกับญาติมิตรภายนอกได้ คือ

๑. ทางจดหมาย ทางเรือนจำจะอนุญาตให้เขียนและรับจดหมายได้ใน
วงจำกัด มิให้ใช้สิทธิเกินไปจนเป็นอันตรายและความปลอดภัยเพื่อการหลบหนี ดังนั้นไม่
ว่าจะเป็นจดหมายที่ส่งเข้ามาหรือเขียนส่งไป จะต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่
ของเรือนจำก่อน นอกจากเป็นจดหมายที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชการบริหารและตุลาการ
ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการร้องเรียนต่าง ๆ

๒. โดยการเยี่ยมเยียนของญาติมิตร เป็นการเปิดโอกาสใหญ่ของซึ่งได้
พูดคุยกับญาติมิตร เพื่อป้องกันมิให้ใหญ่ของซึ่งรู้สึกว่าคุณถูกทอดทิ้งอย่างเด็ดขาดจากญาติที่
น้องและชุมชน ซึ่งทางเรือนจำได้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้

นอกจากอนุญาตให้ติดต่อกับญาติมิตรทางจดหมายและจากการเยี่ยมเยียน
แล้ว ก็ยังเปิดโอกาสให้ได้รับข่าวความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ๆ ของโลกเช่น วิทยุหรือ
โทรทัศน์ในโอกาสอันควร

สรุป

ปัจจุบันการลงโทษผู้กระทำผิดได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีลักษณะทารุณโหด
ร้ายมาเป็นการแก้ไขตามแบบทัณฑวิทยาสมัยใหม่ในแทบทุกประเทศ เพราะเห็นว่าการ
ลงโทษแบบเก่าไม่ช่วยให้คนที่ผิดคิดกลับตัวเป็นคนดีได้ ซ้ำยังเป็นภัยต่อสังคมเพิ่ม
ขึ้นอีกหากผู้นั้นได้พ้นโทษออกมา จึงได้หันมาใช้วิธีการแก้ไขผู้กระทำผิดแทน ปัจจุบัน
เรือนจำจึงมีลักษณะคล้ายกับโรงพยาบาลที่ให้การรักษาพยาบาลผู้ของซึ่งที่เปรียบเหมือน

(๑๘) อากา ฎมรบุตร, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, (พระนคร : แสงทองการ
พิมพ์, ๒๕๑๐), หน้า ๓๘

คนไข้ให้นายจากไข้ โดยมีเจ้าพนักงานเรือนจำทำหน้าที่คล้ายกับแพทย์หรือพยาบาลที่คอยรักษาอาการไข้ เพื่อให้ออกจากโรงพยาบาลเป็นปกติ สามารถเข้าอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกโดยปกติได้ โดยการศึกษาค้นคว้าและสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลชักจูงใหม่กระทำผิดจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขามาทำการวิเคราะห์ แล้วหาทางแก้ไขบำบัดในช่วงระยะเวลาที่ผู้นั้นต้องโทษอยู่ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เช่น การให้การศึกษอบรมความรู้ทั้งทางด้านการอ่าน เขียน สำหรับผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษามาก่อน หรือให้การฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับผู้ที่มีอาชีพหรือความรู้อะไรมาก่อนอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเหมาะสม เพื่อแก้ไขใหญ่ของซึ่งได้มีความรู้ในคุณค่าของตนเอง แก่ไขตนเอง

สภาพภายในเรือนจำปัจจุบันได้จัดให้เป็นสถานที่ ๆ เหมาะสำหรับการแก้ไข โดยการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้ความเป็นอยู่พอสมควรไม่ตีหรือเลวไปกว่าความเป็นอยู่ของคนธรรมดาภายนอกเรือนจำดังเช่นสมัยก่อน ซึ่งนับว่าเลวจนสุดที่จะทนทานได้ การจัดสวัสดิการก็จะจัดสถานที่ต่าง ๆ นับตั้งแต่เรือนนอน เครื่องแต่งกาย เครื่องหลับนอน ซึ่งรัฐเป็นผู้จัดหาให้ และเปิดโอกาสให้ปฏิบัติตัวเองได้ตามสมควร อาหารการกินก็มีการปรุงที่ถูกอนามัย ไม่เป็นภัยต่อสุขภาพหรือร่างกาย มีการบันเทิงตามโอกาส เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เปิดโอกาสให้ติดต่อกับญาติมิตรได้ตามความเหมาะสม สวัสดิการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมให้คนที่กระทำผิดไปแล้วได้คิดกลับตัวเป็นคนดี และเป็นประโยชน์ต่อสังคมเมื่อพ้นโทษออกไป.
